

Johannes over Johannes

• door Kris Tavernier

HET IS ALGEMEEN BEKEND DAT HET EVANGELIE NAAR JOHANNES ERG VERSCHILT VAN DE DRIE ANDERE EVANGELIËN, ZOWEL IN STIJL ALS WAT BETREFT DE INHOUD. OOK UIT DE MANIER WAAROP JOHANNES DE DOPER NAAR VOOR KOMT BLIJKT DIT. DE EVANGELIST IS EIGENLIJK ERG BEKNOPT OVER DEZE TOCH WEL BELANGRIJKE PERSOON, MAAR DES TE GROTER IS DE UITDAGING DIE WIJ ERDOOR KRIJGEN.

Johannes, de getuige

Terwijl we in de zgn. synoptische evangeliën lezen over de geboorte, groei, levensstijl, prediking en dood van Johannes de doper¹ geeft het Johannesevangelie ons eenvoudigweg zijn aanwezigheid weer met de woorden: 'Er was een mens' (Joh. 1:6). Die mens was 'van (of: vanwege) God gezonden'. Tot drie maal toe wordt van het begin af aan gezegd dat hij een getuige was (vs. 7, 8). Zó wordt Johannes ons gepresenteerd in dit evangelie, als een getuige. Hij was 'tot een getuigenis ... om te getuigen (2x)'. Zo wordt heel de kern en de reden van zijn bestaan samengevat. Steeds opnieuw wordt Johannes de doper als een getuige beschouwd in het Johannesevangelie². Hij sprak en leefde als een 'brandende en schijnende lamp' (5:35), en zijn licht werd gezien door de mensen rondom hem. Hij was zelf het Licht niet, maar was er wel een getuige van (1:8).

Het is opmerkelijk dat in dit evangelie met geen woord wordt gerept over de dood van Johannes de doper. Zo laat de evangelist het getuigenis van Johannes de doper als het ware verder leven, alsof het geen einde kent. Terwijl de evangelist de gevangenschap van Johannes de doper even aanraakt (3:24), rept hij daarbij toch met geen woord over de twijfel die hij toen had, waarover we lezen in het evangelie naar Lucas (Luc. 7:19-20).

Daaruit leren we dat Johannes de doper ook een mens was als wij, maar daar is het Johannes de evangelist niet om te doen. Voor hem is Johannes de doper een getuige die de mond vol had over de Heer Jezus en om dat niet in discredit te brengen rept hij met geen woord over diens twijfel. Als we alleen het evangelie van Johannes hadden, dan zouden we hier niets over geweten hebben.

Dit evangelie begint en eindigt met een getuige. De eerste getuige is Johannes de doper, de laatste is Johannes, de schrijver van dit evangelie zelf (19:35, 21:24). Het concept 'getuige' is belangrijk in de geschriften van Johannes. Hij gebruikt het (of een variant ervan) zevenenzeventig keer, waarvan zevenenveertig keer in zijn evangelie. In zijn eerste brief presenteert hij zichzelf meteen als een getuige (1Joh. 1:1-3). En ook voor zijn boek de openbaring is dat niet anders (Openb. 1:2, 9). In zijn evangelie voert hij voortdurend getuigen aan: Johannes de doper, de woorden van Jezus (3:11, 32, 33, 8:14), de werken van Jezus (5:36), de schriften (5:39), God de Vader (5:32, 37), zichzelf en door de mond van verschillende personen³. Terwijl Johannes de doper in de overige evangeliën hoofdzakelijk als een prediker wordt voorgesteld, is hij in dit evangelie dan ook bij uitstek een getuige. We lezen niets over zijn prediking, maar voortdurend horen we hem getuigen

¹ O.a. Matt. 3:1vv., Marc. 1:4vv., Luc. 1:13-17, 76-80.

² Joh. 1:15, 19v., 32, 34, 3:26, 5:33-34, 36 (indirect), vgl. 1:40, 10:41.

³ Zie Joh. 1:50, 6:69, 11:27, 20:28.

van de Heer Jezus Christus. Zoals Johannes de dooper door God was gezonden om een getuige van de Heer Jezus te zijn, zo zijn ook wij, in navolging van de apostelen, in deze wereld gezonden als zijn getuigen (Hand. 1:8). Zodat wij als een brandende lamp (Matt. 5:14-16) en als lichtende sterren (Fil. 2:15) licht zouden schijnen in deze wereld. Dat kan met woorden maar ook met daden, en het liefst met beide.

Johannes, de wegwijzer

In dit evangelie horen we niets anders uit de mond van Johannes de Doper dan een voortdurend verwijzen naar de Heer Jezus Christus. Johannes wees iedereen erop dat ze in Hem moesten geloven (Hand. 19:4). Hij sprak niet zachtjes maar riep het uit 'Deze is het' (1:15), hij sprak niet verborgen maar te midden van de massa 'Deze is het' (1:30). Zo fungeerde hij als een wegwijzer die naar de Heer Jezus verwees.

Als je een wegwijzer ziet staan, dan verwijst die steeds naar een andere plaats. En zo was het ook bij Johannes Hij wijst niet naar zichzelf, maar van zichzelf af naar de Heer Jezus. Toen ze hem kwamen vragen wie hij was ging hij niet verder dan te zeggen dat hij een stem was die over iemand anders sprak (1:23, 26). Johannes was 'voor Hem uit gezonden' (3:28). Zo was hij een bode die de komst van een Ander aankondigde (vgl. Gen. 32:3, 46:28). Een vooruitgestuurde bode moest spreken over degene die er aan kwam, en zo deed Johannes. Hij zei niet dat hij de laatste grote profeet was, of de beloofde Elia (Mal. 4:5, Matt; 17:10-13) of wat dan ook. Een wegwijzer wijst steeds van zichzelf af. Wanneer Johannes de Heer Jezus dan ziet zegt hij 'zie' en wijst naar Hem (1:29, 36). Zo stuurt hij zijn eigen discipelen achter Jezus aan (1:37).

Als getuigen moeten wij niet alleen maar fungeren als een lichter die zijn licht rondstrooit, maar als een spot waarbij wij onze lichtbundel op de Heer Jezus richten. Zodat vanuit heel ons leven klinkt 'zie, Deze is het'.

Johannes, de nederige

De plaats waarnaar de wegwijzer verwijst is belangrijker dan de wegwijzer zelf, degene die komt is belangrijker dan de bode die hem aankondigt. De nederigheid van Johannes is dan ook sierend en komt duidelijk voor onze aandacht. Hij noemt zichzelf slechts een stem, slechts een vooruit gezonden bode. Het gaat niet om hemzelf, maar om Degene die hij aankondigt.

De eerste woorden die we uit de mond van Johannes de dooper horen in dit evangelie spreken dit uit: 'Hij die na mij komt, is mij voor' (1:15, 30). Dat wil zeggen dat Degene die hij aankondigt

de voorrang heeft. Dit 'is mij voor' is een belangrijk statement dat Johannes hier maakt. Het betekent niet dat Jezus reeds vóór hem bestond, want dat zegt hij daarna 'want Hij was eerder dan ik'. Johannes zegt niet twee keer hetzelfde. In het Joodse denken redeneerde men dat degene die als eerste optrad belangrijker was dan wie later optrad. Wat Johannes hier dus zegt is dat hij, hoewel zijn optreden eerder begon dan dat van Jezus, toch niet belangrijker was dan Hem, maar precies andersom. Vandaar dat hij redengevend erbij zegt 'want Hij was eerder dan ik', waarbij het dan wel om die tijdsvolgorde gaat.

Het verschil tussen hemzelf en de Heer Jezus stelt hij nogmaals uitdrukkelijk in het licht wanneer hij zegt dat hij het niet waard is om de schoenriem van Jezus los te maken (1:27). Deze woorden doen denken aan de hoofdman over honderd die een gelijkaardige uitspraak deed (Matt. 8:8, Luc. 7:6-7). Het losmaken van de schoenriem was een taak voor een van de minste slaven. In Jezus' tijd waren er nog wel rondreizende leraars met discipelen (bvb. Johannes de dooper zelf). Die discipelen deden dan allerlei gunsten voor hun leraar in ruil voor het onderwijs. Maar het losmaken van een schoenriem hoorde daar niet bij omdat die taak te min was. Johannes zegt nu dat hij nog minder waard is dan een slaaf die de schoenriem losmaakt. Dat is bijzonder nederig en daarmee stelt hij de grootheid van de Heer Jezus uitdrukkelijk in het licht, doordat de afstand tussen hemzelf en de Heer Jezus daarmee bijzonder groot is.

Ook wanneer Johannes over zichzelf spreekt als over de vriend van de bruidegom valt alle nadruk op de Heer Jezus (3:29). Deze uitspraak doet Johannes naar aanleiding van de boodschap dat allen naar de Heer Jezus toe gingen (vs. 26). En dan vinden we geen jaloezheid bij Johannes, maar blijdschap daarover (vs. 29). Op een bruiloft gaat alle aandacht naar de bruid en de bruidegom. De bruidegom is daarbij belangrijker dan de andere aanwezigen, want hij heeft de bruid. De vriend van de bruidegom staat slechts in zijn schaduw en in zijn dienst. Zo verheugt Johannes er zich over dat de aandacht naar de Heer Jezus gaat. Hij besluit dan met de bekende woorden: 'Hij moet meer, maar ik minder worden' (3:31).

Het licht dat uitgaat van ons getuigenis moet op de Heer Jezus Christus vallen. Zoals de lichtbundel van een spot niet op de spot zelf gericht kan zijn, zo hoort het ook bij ons te zijn.

De uitdaging

In Johannes de dooper vinden we een uitdaging voor elke gelovige. Ben ik werkelijk een getuigenis van de Heer Jezus Christus? Ben ik een wegwijzer? Valt het licht dat van mijn leven uitgaat uitsluitend op Hem? Wat een uitdaging! Succes!